

## A vegyi fegyverek leszerelésének helyzete, kérdései

A fenti címmel tartotta előadását dr. Meglécz Miklós nyugállományú mérnök ezredes február 12-én a „Mindenki hadtudománya” előadás-sorozat keretében. A téma aktualitását az adta, hogy 100 éve, 1915 tavaszán a belgiumi Ypres-i (Ypern) csatában alkalmaztak először vegyi fegyvert.

Meglécz ezredes bevezetőjében elmondta, hogy a hazai médiában ritkán jelennek meg cikkek a vegyi fegyverrel, azok leszerelésével kapcsolatban, s a megjelent anyagokban sajnos több pontatlanság található.

A vegyi fegyverek (mérgező lövedékek, mérges gázok) betiltására több alkalommal is kötöttek egyezményt, melyek közül az 1925 évi Genfi Protokoll a legátfogóbb. Sajnos ennek ellenére a hadviselő felek több alkalommal alkalmaztak vegyi fegyvert (Olaszország Abesszíniában, Japán Kínában, Irak és legutóbb Szíria).

A „Vegyi Fegyver Tilalmi Egyezmény”-t 1993 január 13-án írták alá, az egyezmény a 65. állam ratifikációja után 1997 április 29-én lépett hatályba. Napjainkig 190 állam csatlakozott – a föld lakosságának 98%-a. Aláírta, de nem ratifikálta Izrael, Mianmar (korábban Burma), nem írta alá Angola, Észak-Korea, Egyiptom, Dél-Szudán.

Az Egyezmény meghatározza a „vegyi fegyver” fogalmát, mely nem csak a mérgező harcanyagokat foglalja magában, hanem a perkurzoraikat, a lőszereket és az ezzel kapcsolatos eszközöket is. Kitér a „Mérgező vegyületek”, „Régi vegyi fegyverek”, „Elhagyott vegyi fegyverek”, „Vegyi kényszerítő eszközök” fogalmára, meghatározza a „Vegyi fegyvergyártó létesítmény” kategóriáját. Az Egyezmény Részes Államai létrehozták a Vegyi Fegyver Tilalmi Szervezetet (Organization for the Prohibition of Chemical Weapons – OPCW), amely 2013-ban Nobel Békédíjban részesült.

Ez a egyezmény abban különbözik a korábbiaktól, más tilalmi egyezményektől (például az 1972-es Biológiai és Toxin Fegyver Tilalmi Egyezmény), hogy széleskörű jelentési, ellenőrzési kötelezettséget határoz meg, konzultációk lehetőségeit fogalmazza meg, kitér a segítségnyújtás módjaira is.

Az Egyezmény hatályba lépése óta a Részes Államok (köztük Oroszország és az Egyesült Államok) 72 ezer tonna vegyi anyagot, 8,68 millió db lövedéket/konténert továbbá 97 vegyi fegyvergyártó létesítményt is jelentettek. Ezen kívül minden Részes Állam évente közli azon üzemek listáját, tevékenységét, melyek olyan anyagokat gyártanak (exportálnak/importálnak), amelyek az Egyezmény hatálya alá tartoznak.

A Vegyi Fegyver Tilalmi Szervezetet kötelek minden vegyi fegyvert tároló raktárt, vegyi fegyvergyártó létesítményt, azok megsemmisítését, átalakítását rutinszerűen ellenőrizni.

A mai napig a Szervezet 5 500 ellenőrzést hajtott végre. Ezeken felül folyamatos (24 órás) jelenléttel felügyeli a vegyi fegyverek megsemmisítését.

Vegyi fegyver készletek ellenőrzése folyik illetve megtörtént 48 raktárban. Nem sikerült tételesen leellenőrizni 2 bunkert Irakban az ott folyó harci cselekmények miatt. Több mint 40 ezer régi vegyi fegyver (1925 előtt gyártott) és 50 ezer elhagyott vegyi fegyver ellenőrzése is megtörtént.

A 97 vegyi fegyvergyártó létesítmény közül 93 lett ellenőrizve (4 még teljesítésre vár a már említett okok miatt). Mind a 97 létesítmény 100%-ban hatástalanítva, 57 megsemmisítve (földig lerombolva, berendezéseik használhatatlanná téve), 23 békés célokra

átalakítva, 2 ideiglenesen átalakítva. Megsemmisítésre vár 11 Szíriában (folyamatban van) és 4 Irakban.

Vegyifegyver megsemmisítés 39 létesítményben történt (folyamatban van).

A mai napig az eredeti vegyi anyag készlet 85%-a, a lőszer 71%-a megsemmisítésre került. Befejezte vegyifegyver megsemmisítését például Albánia és India, a többi állam készletei 80-90%-ban megsemmisítésre kerültek.

Megléc ezredes kitért a nem tiltott tevékenységekre és azok ellenőrzési lehetőségeire. Ismertette a továbblépés lehetőségeit, felhívta a figyelmet a veszélyekre (terrorizmus).

Az előadást nagy tetszéssel fogadta a mintegy 50 fős hallgatóság. Az elhangzottak kérdéseket és hozzászólásokat váltottak ki a jelenlévőkből.

Az előadás-sorozat folytatódik, témái megtalálhatóak az MHTT honlapján ([www.mhtt.eu](http://www.mhtt.eu)).